

УЗГОДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЦІННОСТЕЙ СУБ'ЄКТІВ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Михайлишин Л.І., Івано-Франківський університет права імені Короля Данила Галицького

Постановка проблеми. Рушійною силою розвитку економіки будь-якої держави виступають потреби її представників, що трансформуються у відповідні інтереси і наступні дії з метою їх досягнення. В умовах глобалізації світової економіки для будь-якої держави стрімко зростає роль інтересів ТНК, як потужних економічних суб'єктів.

Усвідомлене прагнення до компромісу з боку апарату управління державою зумовлене своєрідною поляризацією думок – ТНК, здійснюючи широкомасштабні інвестиційні вливання, сприяють розвитку інфраструктури, нарощують зайнятість, підвищують фіскально-податкову базу, але при цьому використовують національні ресурси, забирають приріст вартості (прибуток), обмежують конкуренцію чим суттєво впливають на економічну безпеку.

Разом з тим між ТНК, державою та суспільством виникають певні конфлікти інтересів, які потребують певних узгодженостей. Для будь-якої держави ТНК конкуренти і суб'єкти небезпеки розвитку національної економіки, а для суспільства – ринку товарів і послуг.

Тому ефективно управління є однією з важливих умов, котру необхідно враховувати в процесі транснаціоналізації будь-якої економічної системи. Досягнення загальної згоди щодо системи цінностей, які б стали спільними, дозволяють підвищити ступінь ефективності зовнішнього інвестування, оптимізувати зовнішній вплив на економічну безпеку та забезпечити добробут інвесторів і суспільства. Можливість досягнення такого компромісу є передумовою високої якості й результативності управлінських рішень, ухвалених в процесі глобалізації національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання залучення та використання іноземного капіталу були досліджені у роботах та публікаціях відомих вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів: В. Беренца, Дж. Кейнса, У. Шарпа, О.Г. Белоуса, І.О. Бланка, Д.Г. Лук'яненка, Ю.В. Макогона, В.Е. Новицького, Ю.М. Пахомова та ін.

Як показує аналіз вищевказаних робіт, існує потреба дослідження даного процесу з точки зору економіки добробуту, зважаючи, на особливо складні економічні умови діяльності її суб'єктів під впливом політичних та економічних ризиків.

Метою статті є обґрунтування процесу узгодження системи цінностей між державою, інвесторами та суспільством, яка б служила цільовим орієнтиром при транснаціоналізації економіки, що, в свою чергу, вимагає оптимізації стосунків суб'єктів економічних відносин.

Результати дослідження Посилення глобалізаційних процесів в вітчизняній економіці дозволяє сформулювати окрему систему інтересів економічних суб'єктів, що представляють ці взаємовідносини основу якої становлять фундаментальні положення «моделі конкурентного середовища» (рис. 1).

Зображену систему інтересів представників транснаціоналізації економічної діяльності сформульовано в обґрунтуванні моделі економіки добробуту. Можливість визначення і дослідження об'єктивних закономірностей раціональних (з погляду максимізації добробуту усіх учасників транснаціоналізації) і парето-ефективних взаємостосунків зацікавлених сторін сьогодні становить як теоретичний так і практичний інтерес.

Під добробутом суспільства слід розуміти забезпечення населення необхідними для життя благами, що слугують задоволенню матеріальних, нематеріальних і духовних потреб та відповідають їх інтересам, характеристику ступеня розвитку благ, користування ними окремим індивідом, угрупованнями, суспільством загалом.

Таким чином, добробут відображає розвиток потреб населення, виражений інтересами суспільства, стан і способи їх задоволення стосовно основних сфер життєдіяльності.

Інтереси населення здебільшого спрямовуються на підвищення рівня життя, основними показниками якого виступають доходи, отримані населенням, рівень його забезпечення благами

системи життєдіяльності (сфери праці, споживання, суспільно-політичного життя, культури) та міра задоволення потреб людей.

Інтереси суб'єктів економічної діяльності (іноземних інвесторів) проявляються в підвищенні активності та прибутковості своєї діяльності, котрі є засобами забезпечення саморозвитку. Відповідно їх реалізація сприяє задоволенню потреб населення в працевлаштуванні, підвищенню рівня доходів, а також збільшенню відрахувань до бюджету, які будуть спрямовуватись на покращення умов життєдіяльності в державі загалом.

Фінансова політика більшості ТНК в сфері мінімізації витрат, зводиться до нерационального використання місцевих ресурсів або «ігноруванням витрат» щодо фінансування заходів на вторинне відтворення використаних ресурсів.

Рис. 1 Система інтересів представників транснаціоналізації економічної діяльності.

Значний капітал ТНК забезпечує їм позицію вагомого конкурента національної економіки, який може негативно впливати на її результати. Більше того, в умовах масштабного розвитку ТНК економіка держави втрачає статус найбільшої економічної одиниці, оскільки виступає своєрідним «активом» ТНК на якому можна заробляти використовуючи її ресурси, або продавати їй товари, при чому цей актив може збільшувати прибутковість шляхом власного розвитку.

Інтереси держави в таких умовах відображаються у забезпеченні безпеки національної економіки, а також безпеки життя і майна населення, контролюванні за дотриманням прав і свобод людини, сприянні досягнення суспільного консенсусу між різними групами населення, забезпеченні соціального стандарту якості життя населення (доступність до соціальних послуг, комунальних послуг, розвиненість технічної інфраструктури, благоустрою території сільської громади), сприянні зайнятості населення, розвитку трудових ресурсів (підвищення його освітнього, кваліфікаційного рівня), контролі за забезпеченням суб'єктами господарської діяльності продукції, що має загальнонаціональне значення, а також товарів першої необхідності і житло-комунальних послуг для населення, формуванні сприятливого підприємницького клімату для господарських суб'єктів щодо забезпечення прибуткової діяльності, формуванні та виконанні бюджету, мобілізації нових джерел дохідної частини бюджету, управлінні державною власністю, керівництві роботою з визначення

перспектив розвитку, забезпеченні охорони навколишнього середовища. Таким чином, держава є «спільним знаменником», що узагальнює інтереси двох попередніх учасників транснаціоналізаційних процесів.

В моделі економіки добробуту в основу інтересів покладено економічну корисність, під якою слід розуміти відчуття добробуту кожної складової транснаціоналізаційних процесів через показник доходу (доходи населення – для мешканців, що залучені в реалізацію інвестиційних проектів, фінансовий результат від звичайної діяльності – для суб'єктів господарювання (інвесторів), доходи бюджету – для держави), який досягається шляхом ефективного використання ресурсного потенціалу. Економічну корисність визначають як результативність, ефективність, дохідність елементів економічної системи [4, С. 83].

Таким чином, у моделі економіки добробуту транснаціоналізацію економічної діяльності можна представити як сукупність трьох складових – держави, суспільства та суб'єктів економічної діяльності (іноземні інвестори), величини корисностей яких представлено відповідно по осі ox , oy , oz (рис. 2).

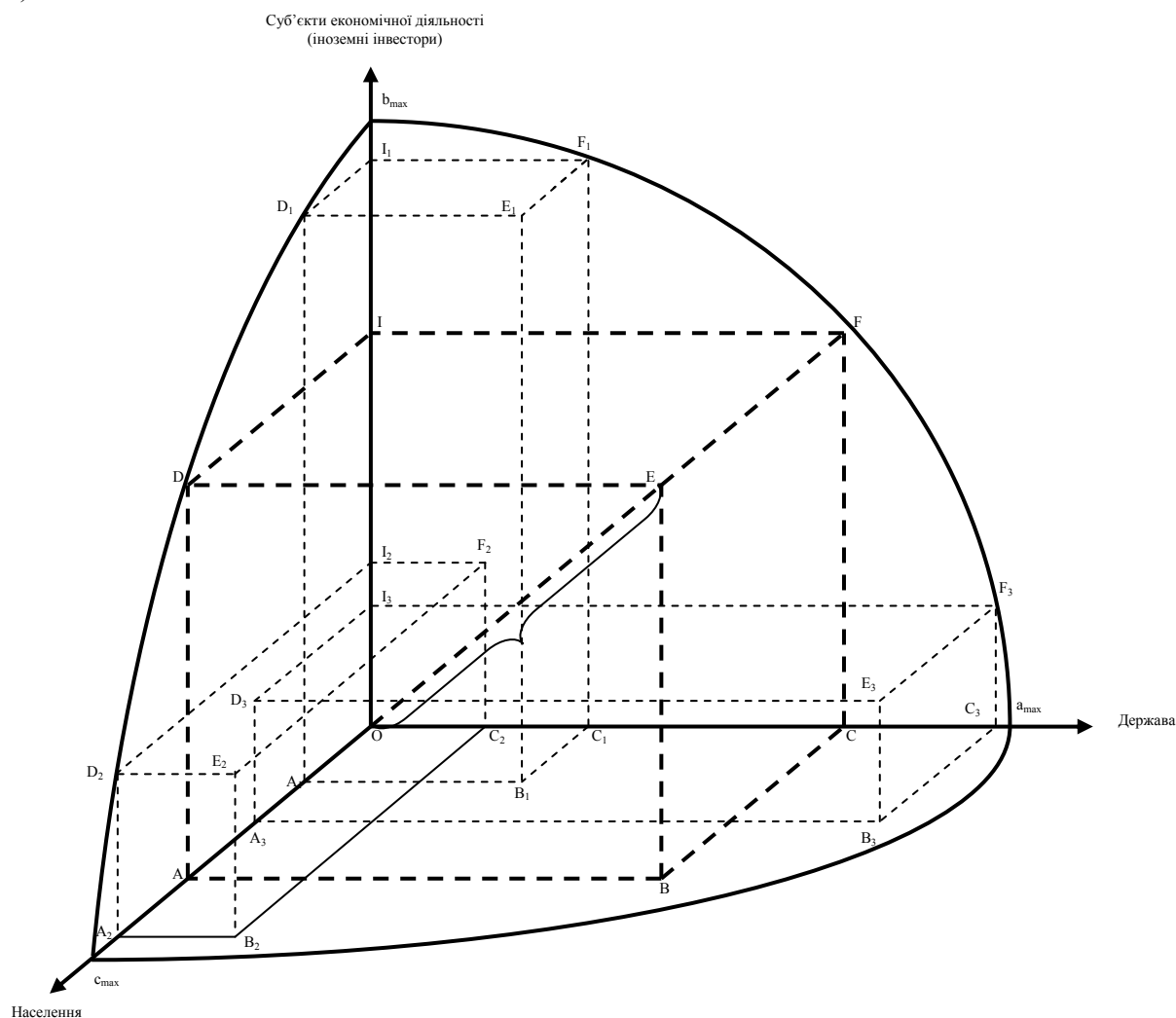

Рис. 2. Модель економіки добробуту транснаціоналізації економічної діяльності

Оскільки добробут учасників транснаціоналізаційних процесів формується в умовах здійснення окремих інвестиційних проектів, обмеженості ресурсів, певної конкуренції, то в основі моделі добробуту повинна знаходитись конкурентна економіка. На розподіл ресурсів між складовими

транснаціоналізаційних процесів впливають відносини власності, розподілу, обміну та інші елементи системи суспільних відносин. Модель економіки добробуту передбачає можливі варіанти розподілу ресурсів, що залучаються в процес транснаціоналізації між його складовими, враховуючи рівні розвитку елементів системи суспільних відносин. Максимальне значення величини економічної корисності означає таку, що можна отримати шляхом ефективного виконання.

Під оптимальністю (ефективністю) використання ресурсів слід розуміти найкращий з можливих способів використання ресурсного потенціалу через призму дохідності.

Мінімальна величина економічної корисності представляє таке значення, нижче якої функціонування суб'єктів транснаціональних відносин не можливе. Для суспільства дану величину можна встановити на рівні прожиткового мінімуму - вартісної величини набору продуктів харчування, достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості. Для держави - на рівні доходів, достатніх для виконання певного кола повноважень. Для суб'єктів господарювання (іноземних інвесторів) - на рівні беззбиткової діяльності.

Отримано трьохвимірну область сукупності інтересів суб'єктів транснаціоналізації, яка обмежена мінімальними значеннями корисностей складових суб'єктів транснаціоналізації та "поверхнею можливих корисностей". Враховується те, що сукупність корисностей представників суб'єктів транснаціоналізації, визначена у вигляді стереометричної фігури, має форму еліпсоїда через неоднорідність об'єктів інвестування та отримання різних величин економічної корисності різних суб'єктів транснаціоналізації при їх функціонуванні. Поверхня можливих корисностей показує рівні добробуту представників транснаціоналізаційних процесів, коли розподіл наявних ресурсів відповідає умові ефективності їх використання. Всі точки поверхні можливих корисностей є оптимальними. Дана поверхня відокремлює досяжні рівні добробуту суб'єктів транснаціоналізації з недосяжними.

Точка умовного максимуму (вершина E вписаного паралелепіпеда $ABCDEFI$) на поверхні можливих корисностей є оптимальним станом добробуту суб'єктів транснаціоналізації при збалансованих корисностях цих суб'єктів, тобто величини корисностей кожного суб'єкта транснаціоналізації має однакове співвідношення з максимально можливими корисностями. З математичної точки зору обґрунтування точки максимуму на поверхні можливих корисностей здійснюється за таким розрахунком:

Згідно з рис. 2. трьохвимірна область сукупності інтересів суб'єктів транснаціоналізації визначена в декартовій системі координат у першому октанті (у інших октантах побудова може здійснюватись при наявності від'ємної корисності (збитку) для одного із суб'єктів транснаціоналізації) та обмежена "поверхнею максимально можливих корисностей", рівняння якої можна задати у вигляді:

$$\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} + \frac{z^2}{c^2} = 1 \quad (1)$$

де a, b, c – максимальні значення економічних корисностей діяльності відповідно до населення, держави, і ТНК; x (або відрізки OC, OC_1, OC_2, OC_3), y (або відрізки OI, OI_1, OI_2, OI_3), z (або відрізки OA, OA_1, OA_2, OA_3)

Значення корисностей усіх суб'єктів транснаціоналізації перебувають в інтервалах:

$$a_{\min} \leq x \leq a_{\max}; b_{\min} \leq y \leq b_{\max}; c_{\min} \leq z \leq c_{\max} \quad (2)$$

де $a_{\min}, b_{\min}, c_{\min} = 0$ (точка O , спільна вершина усіх паралелепіпедів, початок координат) – мінімальні значення економічних корисностей діяльності відповідно населення, держави і іноземних інвесторів (суб'єктів господарювання).

З метою пошуку точки максимуму на поверхні еліпсоїда (його восьмої частини) впишемо в нього паралелепіпед $ABCDEFI$, величини граней якого були б врівноважені, а одна з його вершин лежала на заданій "поверхні максимальних корисностей". При необхідній умові об'єм вбудованого паралелепіпеда матиме максимальне значення, а значить точка дотику поверхні еліпсоїда і паралелепіпеда представлятиме точку збалансованих максимально можливих корисностей суб'єктів транснаціоналізаційних процесів при оптимальному використанні ресурсів. Будь-який інший вбудований у відповідний еліпсоїд паралелепіпед матиме менший об'єм і відповідно іншу точку оптимального рівня добробуту суб'єктів транснаціоналізаційних процесів, яка не буде максимально

збалансованим значенням корисностей. Про це свідчить не лише візуальний аналіз поданої моделі, але й алгебраїчний розрахунок функції:

$$f(x, y, z) = xyz \quad (3)$$

яка, з економічної точки зору, обґрунтована тим, що величини економічної корисності представників транснаціоналізації тісно взаємопов'язані, а отже їх комплексну оцінку правомірно розглядати через добуток.

У зв'язку з цим точка з координатами (x, y, z) характеризуватиме оптимальний рівень добробуту суб'єктів транснаціоналізації при раціональному використанні ресурсів та збалансуванні інтересів.

Із математичної точки зору отримано задачу на пошук максимального об'єму паралелепіпеда, вписаного в еліпсоїд (його частину). Отримані довжини сторін паралелепіпеда будуть координатами шуканої точки дотику до еліпсоїда.

Розв'яжемо задачу про екстремум функції (3) на поверхні еліпсоїда при заданих обмеженнях

$$0 \leq x \leq a, \quad 0 \leq y \leq b, \quad 0 \leq z \leq c \quad (4)$$

Запишемо рівняння поверхні (1) у вигляді:

$$z(x, y) = c \sqrt{1 - \frac{x^2}{a^2} - \frac{y^2}{b^2}} \quad (E.5)$$

Таким чином, задача зведена до знаходження екстремуму функції $f(x, y, z(x, y))$ за умови (4). Запишемо необхідні умови екстремуму

$$\begin{cases} \frac{\partial f}{\partial x} = 0, \\ \frac{\partial f}{\partial y} = 0, \end{cases} \quad \text{або} \quad \begin{cases} \frac{cy(1 - \frac{2x^2}{a^2} - \frac{y^2}{b^2})}{\sqrt{1 - \frac{x^2}{a^2} - \frac{y^2}{b^2}}} = 0, \\ \frac{cx(1 - \frac{x^2}{a^2} - \frac{2y^2}{b^2})}{\sqrt{1 - \frac{x^2}{a^2} - \frac{y^2}{b^2}}} = 0. \end{cases} \quad (6)$$

Підставивши розв'язок (6) у (5), отримаємо стаціонарну точку з координатами:

$$\begin{cases} x_0 = \frac{a}{\sqrt{3}}, \\ y_0 = \frac{b}{\sqrt{3}}, \\ z_0 = \frac{c}{\sqrt{3}}. \end{cases} \quad (E.7)$$

Перевіримо, що в знайденій точці (7) функція (3) досягає максимуму. Обчислимо другі похідні функції $f(x, y, z(x, y))$:

$$\frac{\partial^2 f}{\partial x^2} = \frac{cx(-3 + \frac{2x^2}{a^2} + \frac{3y^2}{b^2})}{(\sqrt{1 - \frac{x^2}{a^2} - \frac{y^2}{b^2}})^3}, \quad \frac{\partial^2 f}{\partial y^2} = \frac{cx(-3 + \frac{3x^2}{a^2} + 2\frac{y^2}{b^2})}{(\sqrt{1 - \frac{x^2}{a^2} - \frac{y^2}{b^2}})^3}, \quad (8)$$

$$\frac{\partial^2 f}{\partial x \partial y} = \frac{c(1 - \frac{3x^2}{a^2} - \frac{3y^2}{b^2} + \frac{3x^2 y^2}{a^2 b^2} + \frac{2x^4}{a^4} + \frac{2y^4}{b^4})}{(\sqrt{1 - \frac{x^2}{a^2} - \frac{y^2}{b^2}})^3}.$$

Тоді

$$A = \left. \frac{\partial^2 f}{\partial x^2} \right|_{\substack{x = \frac{a}{\sqrt{3}} \\ y = \frac{b}{\sqrt{3}}}} = -\frac{4\sqrt{3}cb}{3a}, \quad B = \left. \frac{\partial^2 f}{\partial x \partial y} \right|_{\substack{x = \frac{a}{\sqrt{3}} \\ y = \frac{b}{\sqrt{3}}}} = -\frac{2\sqrt{3}c}{3},$$

$$C = \left. \frac{\partial^2 f}{\partial y^2} \right|_{\substack{x = \frac{a}{\sqrt{3}} \\ y = \frac{b}{\sqrt{3}}}} = -\frac{4\sqrt{3}ca}{3b}. \quad (9)$$

Оскільки $A < 0$ і $A \cdot C - B^2 > 0$ згідно з достатньою умовою екстремуму та при виконанні умови (2) знайдена стаціонарна точка (7) буде точкою максимуму на заданій поверхні.

В іншому випадку, дослідимо функцію (3) на межах області: $x = a_{\min}$, $y = b_{\min}$, $z = 0$.

При $y_1 = b_{\min}$

$$f(x, b_{\min}) = c \cdot b_{\min} \cdot x \sqrt{1 - \frac{x^2}{a^2} - \left(\frac{b_{\min}}{b}\right)^2}. \quad (10)$$

За необхідною умовою екстремуму маємо:

$$\frac{\partial f}{\partial x} = 0 \text{ або } \frac{b_{\min} c \left(1 - \frac{2x^2}{a^2} - \left(\frac{b_{\min}}{b}\right)^2\right)}{\sqrt{1 - \frac{x^2}{a^2} - \left(\frac{b_{\min}}{b}\right)^2}} = 0. \quad (11)$$

Звідси знаходимо стаціонарну точку на межі $y_1 = b_{\min}$

$$x_1 = \frac{a}{\sqrt{2}} \sqrt{1 - \left(\frac{b_{\min}}{b}\right)^2}, \text{ де } a_{\min} \leq x_1 \leq a. \quad (12)$$

Очевидно, що

$$\left. \frac{\partial^2 f}{\partial x^2} \right|_{x = x_1} < 0. \quad (13)$$

Відповідно:

$$z(x_1, y_1) = \frac{c}{b} \sqrt{\frac{1}{2}(b^2 - b_{\min}^2)}. \quad (14)$$

Отримано нову стаціонарну точку з координатами:

$$\begin{cases} x_1 = \frac{a}{\sqrt{2}} \sqrt{1 - \left(\frac{b_{\min}}{b}\right)^2}, \\ y_1 = b_{\min}, \\ z_1 = \frac{c}{b} \sqrt{\frac{1}{2}(b^2 - b_{\min}^2)}. \end{cases}, \quad (15)$$

Аналогічно при $x_2 = a_{\min}$

$$y_2 = \frac{b}{\sqrt{2}} \sqrt{1 - \left(\frac{a_{\min}}{a}\right)^2}, \text{ де } b_{\min} \leq y_2 \leq b, \quad z_2 = \frac{c}{a} \sqrt{\frac{1}{2}(a^2 - a_{\min}^2)}. \quad (16).$$

Відповідно, отримано ще одну точку екстремуму з координатами:

$$\begin{cases} x_2 = a_{\min}, \\ y_2 = \frac{b}{\sqrt{2}} \sqrt{1 - \left(\frac{a_{\min}}{a}\right)^2}, \\ z_2 = \frac{c}{a} \sqrt{\frac{1}{2}(a^2 - a_{\min}^2)}. \end{cases}, \quad (17)$$

При $z=0$ $f(x, y, z) = 0$.

До знайдених точок додаємо ще точку з координатами:

$$\begin{cases} x_3 = a_{\min}, \\ y_3 = b_{\min}, \\ z_3 = c \sqrt{1 - \frac{a_{\min}^2}{a^2} - \frac{b_{\min}^2}{b^2}}. \end{cases}, \quad (18)$$

Серед множини точок (7, 15, 17, 18) вибираємо ту, значення функції (3) у якій

буде найбільше. Отримана точка з відповідними координатами характеризує вершину E паралелепіпеда $ABCODEFI$, величини граней якого максимально врівноважені, що свідчить про наявність на поверхні можливих корисностей єдиної точки збалансованих корисностей складових суб'єктів транснаціоналізації при оптимальному використанні ними наявних ресурсів.

І хоча оптимальна точка добробуту суб'єктів транснаціоналізації при певному розподілі наявних ресурсів є досяжною тільки гіпотетично, розуміння максимального наближення до неї є необхідною умовою організації ефективних внутрішніх відносин в процесі транс націоналізації економіки.

Оскільки для просторової моделі характерна множинність варіантів оптимальної точки добробуту усіх суб'єктів транснаціоналізації, слід дослідити можливі варіанти зміщень їх руху. Згідно моделі приріст значення осевої координати корисності по одній з осей може здійснюватись в два етапи:

1-ший етап. Нарощування корисності до певної критичної точки. Критична точка оптимальної корисності це точка максимально допустимої корисності при якій відсутній вплив корисності одного суб'єкта на корисність інших. У зображеній моделі критичним точками виступають вершини A, C, I паралелепіпеда $ABCODEFI$

2-гий етап. Нарощування корисності вище рівня критичної точки до максимального показника, що приводить до зменшення значень осевих координат по двох інших осях. У зображеній моделі при нарощуванні корисності інвестора ($OI_1 \rightarrow b_{\max}$) зважаючи на обмеженість виробничих можливостей можна побудувати паралелепіпед $A_1B_1C_1OD_1E_1F_1$, об'єм якого менший від об'єму паралелепіпеда $ABCODEFI$, оскільки відрізки $OA_1 \rightarrow 0$ і $OC_1 \rightarrow 0$, які характеризують корисність населення і держави відповідно. Від'ємна різниця в об'ємах паралелепіпедів вказує на зниження сукупної корисності. Аналогічна ситуація спостерігається і при інших умовах:

1) ($OA_2 \rightarrow c_{\max}$), звідси $OI_2 \rightarrow 0$ і $OC_2 \rightarrow 0$, а $VA_2B_2C_2OD_2E_2F_2 < VABCODEFI$

2) ($OC_3 \rightarrow a_{max}$), звідси $OI_3 \rightarrow 0$ і $OA_3 \rightarrow 0$, а $VA_3B_3C_3OD_3E_3F_3I_3 < VABCDEFGHI$

Висновки Таким чином, визначено, що економіка добробуту процесу транснаціоналізації при оптимізації використання ресурсів кожної із його складових базується на закономірностях парето-ефективного ринку та регулюючій функції держави.

За Дж. Є. Стігліцом принцип парето-ефективної економіки полягає в тому, що за певних умов конкурентний ринок приводить до розподілу ресурсів між двома учасниками ринкових стосунків таким чином, коли ні один із учасників не може виграти інакше, як за рахунок втрат іншого [4]. Відповідно, оптимальність добробуту всіх учасників ринку можлива лише за умови найкращого розміщення їх ресурсів (точки оптимуму на кривій максимального рівня корисності), яку учасники ринкових стосунків повинні намагатись виконувати, уникаючи перешкод, за відсутності яких ринок був би парето-ефективним.

Проектуючи дію принципу парето-ефективності на економіку, участь в якій беруть три складові встановлено, що ринок у взаємодії сторін тріади визначає умову, коли неможливо поліпшити становище однієї з них, не завдаючи шкоди іншій або іншим. Відповідно за В. Петренком перша фундаментальна теорема економіки добробуту видозміниться: "конкурентна економіка завжди досягатиме визначеної точки на поверхні можливостей корисності, яка описує максимальний рівень корисності, потенційно досяжний одним учасником при відповідних рівнях корисності, досягнутих двома іншими" [3, С. 28]. Друга фундаментальна теорема економіки добробуту залишиться без змін, зміст якої полягає в тому, що кожна точка на поверхні можливих корисностей (у початковому варіанті зазначалось на кривій корисностей) може досягатися конкурентною економікою за умови ефективного перерозподілу ресурсів.

Оскільки оптимальність використання наявних ресурсів в процесі транснаціоналізації є гіпотетичною, тому завданням управління їх впровадження і розвитку в вітчизняній економіці є максимальне їх зближення згідно моделі добробуту, оскільки це дасть можливість налагодити суспільні відносини через отримання певної корисності від ПІІ населенням; забезпечити додаткову дохідність бюджету за рахунок корисності держави та отримати конкурентні переваги в сфері залучення ПІІ через встановлення високої корисності для іноземних інвесторів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Економічна енциклопедія: У трьох томах / С. Мочерний (відп. ред.). – К.: Академія, 2001. – Т2. – 848 с.
2. Економічний розвиток і державна політика: Навч. посіб. / Ю. Бажал, О. Кілієвич та ін. / За заг. ред. Ю. Єханурова та І. Розпутенка. – К.: УАДУ, 2001. – 480 с.
3. Петренко В. Регуляторна реформа як інноваційна управлінська технологія використання інтегрального інтелекту соціальних груп з різноорієнтованими інтересами / Державне управління і регуляторна реформа в Україні: теоретичні засади і практичні результати: Матер. наук.-практ. конф. Івано-Франківськ, 27-29 листоп. 2003 р. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2003. – С.26-30.
4. Стігліц Джозеф Е. Економіка державного сектора / Пер. з англ. – Київ: Основи, 1998. – 854 с.

РЕЗЮМЕ

В статті обґрунтовано необхідність узгодження цінностей представників транснаціоналізації економічної діяльності. Запропоновано теоретико-методологічні основи узгодження їх конфліктних інтересів з погляду максимізації добробуту та каретто-ефективних стосунків зацікавлених сторін, на основі моделі економіки добробуту процесу транс націоналізації економічної діяльності.

Ключові слова: транснаціоналізація економічної діяльності, суб'єкти транс націоналізації, конфлікт інтересів, добробут

РЕЗЮМЕ

В статье обоснована необходимость согласования ценностей представителей транснационализации экономической деятельности. Предложены теоретико-методологические основы согласования их конфликтных интересов с точки зрения максимизации благосостояния и каретто-эффективных отношений заинтересованных сторон, на основе модели экономики благосостояния процесса транснационализации экономической деятельности.

Ключевые слова: транснационализация экономической деятельности, субъекты транснационализации, конфликт интересов, благосостояние

SUMMARY

The article grounds the necessity of coordination the system of values for the representatives of transnationalizing economical activity. The author suggest theoretical and methodical basis for their conflict interests coordination from the point of prosperity maximalization on paretto effective relations of the parties concerned, on the basis of economical prosperity model in the process of transnationalizing economical activity.

Keywords: economic activities transnationalization, subjects of transnationalization, the conflict of interests

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ

Мокій А.І., д.е.н., проф., Львівська комерційна академія

Полякова Ю.В., к.е.н., доц., Львівська комерційна академія

Безперечно, сьогодні у розвинених економіках домінує інноваційна модель економічного розвитку. Конкурентна боротьба стосується не лише володіння капітальними ресурсами та матеріальними цінностями, а й здатності до розробки і впровадження ефективних нововведень організаційного, комерційного та технологічного характеру. Дослідники пов'язують сучасні джерела економічного зростання більшою мірою з технологіями (39%), ніж з капіталом (34%) та робочою силою (27%). Безперервне освоєння новітніх технологій є одним з пріоритетних напрямів розвитку первинних господарських суб'єктів (так званих „шумпетерівських підприємств” та економік розвинених країн. Отже, економічні агенти, країни та регіони конкурують за станом інноваційної активності, швидкості та кількості запроваджених нововведень. Саме рівень інноваційності розвитку країни, секторів, галузей економіки та регіонів визначають їх місце та позиції на світових ринках товарів, капіталів, послуг та робіт.

З огляду на зазначене надзвичайної актуальності набуває з'ясування джерел конкурентних переваг. Це, насамперед, факторне забезпечення та продуктивне його використання, параметри попиту, розвиненість інфраструктури, досконалість інституційного базису економічної діяльності, стан бізнес-середовища, його структура та організація бізнесу. Проте, як засвідчує практика, найістотнішими залишаються інновації. Причому нормою стає не сам по собі факт впровадження інновації, а стратегія та система заходів з розробки, впровадження, освоєння, виробництва, дифузії та комерціалізації нововведень, головними характеристиками якої повинні бути системність, цілеорієнтованість, узгодженість з інноваційними циклами на різних рівнях управління і з різними часовими періодами (коротко-, середньо- і довгостроковими).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми активізації інноваційної діяльності та розвитку на інноваційних засадах отримали достатньо широке висвітлення в зарубіжній та вітчизняній літературі. У вітчизняній літературі це праці В. Гейця, Ю. Бажала, В. Денисюка, Ю. Макогона, В. Новицького, Д. Маліцького, О. Михайліцької, В. Семиноженка, В. Соловйова, Л. Федулової. Але поки що інноваційний розвиток України супроводжується низкою гострих проблем, тому метою статті є окреслення сукупності факторів, що здатні забезпечити інноваційну активність та розробка комплексу заходів для інноваційного розвитку вітчизняних економічних агентів на мікро- та мезорівнях її системи.

Доведено, що рівень інноваційності розвитку економіки країни визначає її місце та позиції на світових товарних ринках. Це підтверджується відомою моделлю зовнішньої торгівлі, де перший рівень представлений сировинними та сільськогосподарськими товарами, другий – продукцією обробної промисловості, третє - високотехнологічною продукцією. Зрозуміло, що торгівля на першому рівні є найменш вигідною. Тут реалізується працемістка продукція, яка вирізняється низькою еластичністю за доходами, високою чутливістю до кон'юнктурних коливань. Гостра цінова конкуренція, що домінує, посилює нестабільність доходів від торгівлі. На жаль, Україна представлена на світовому ринку саме у цьому сегменті торгівлі, оскільки її частка на високотехнологічному ринку не перевищує, за оцінками, один процент.

Існуюча „антиінноваційна структура” експорту узалежнює країну та регіони від зовнішніх чинників – стану кон'юнктури світових товарних ринків, зовнішньоторговельної політики основних